

Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi
Journal of Terrorism and Radicalization Studies

Ocak 2024, Cilt: 3, Sayı: 1, ss.1-15

January 2024, Volume: 3, Issue: 1, pp.1-15

ISSN 2792-0518 (Basılı/Print)

ISSN 2822-2334 (Çevrimiçi/Online)

Makaleye ait Bilgiler / Article Information

Söyleşi / Interview

Makalenin Başlığı / Article Title

Interview with Prof. Fathali M. Moghaddam: Has There Been a Rise in Terrorism and Radicalization in Western Countries?

Prof. Fathali M. Moghaddam ile Söyleşi: Batı Ülkelerinde Terörizm ve Radikalleşmede Artış Var mı?

Yazar(lar) / Writer(s)

TRAD

Atıf Bilgisi / Citation:

TRAD. (2024). Interview with Prof. Fathali M. Moghaddam: Has There Been a Rise in Terrorism and Radicalization in Western Countries? *Journal of Terrorism and Radicalization Studies*, 3(1), pp.1-15, DOI: 10.61314/traddergi.1409160

TRAD. (2024). Prof. Fathali M. Moghaddam ile Söyleşi: Batı Ülkelerinde Terörizm ve Radikalleşmede Artış Var mı? *Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi*, 3(1), ss.1-15, DOI: 10.61314/traddergi.1409160

Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi Derneği

Research Center for Defense Against Terrorism and Radicalization Association

Adres/Address: Beytepe Mah. Kanuni Sultan Süleyman Bulvarı

5387. Cadde No:15A D:58

06800 Çankaya/Ankara

www.tradergisi.com

e-posta/e-mail: editortrad@teram.org

INTERVIEW WITH PROF. FATHALI M. MOGHADDAM: HAS THERE BEEN A RISE IN TERRORISM AND RADICALIZATION IN WESTERN COUNTRIES?

ABSTRACT

The Journal of Terrorism and Radicalization Studies (TRAD) is pleased to host an interview with Prof. Fathali M. Moghaddam. Moghaddam is Professor of Psychology at Georgetown University, Washington D.C., U.S.A. He served as Director of the Interdisciplinary Program in Cognitive Science (2014-2020), Director of The Georgetown University Conflict Resolution Program (2008-2014), and Editor-in-Chief, Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology (2014-2021; published by the American Psychological Association). He currently serves as the Editor, Cambridge University Press, Progressive Psychology Books Series. Dr. Moghaddam was born in Iran, educated from an early age in England, and returned to Iran with the revolution in 1979. He was researching and teaching in Iran during the hostage taking crisis and the first three years of the Iran-Iraq War. He has conducted experimental and field research, as well as been involved in applied projects, in numerous cultural contexts and published extensively on the psychology of conflict, radicalization and terrorism, democracy, and dictatorship. In the area of political behavior, his most recent books are “The Psychology of Dictatorship” (2013), “The Psychology of Democracy” (2016), “The Encyclopedia of Political Behavior” (2 vols. 2017); “Mutual Radicalization: The Psychology of How Groups and Nations Drive Each Other to Extremes” (2018), “The Psychology of Radical Social Change” (with B. Wagoner and J. Valsiner, 2018), “Threat to Democracy: The Appeal of Authoritarianism in an Age of Uncertainty” (2019), “How Psychologists Failed: We Neglected the Poor, Favored the Rich and Privileged, and Got Science Wrong” (2022) and “Political Plasticity: The Future of Democracy and Dictatorship” (2023). His next book is entitled “The Psychology of Revolution” (March, 2024). Dr. Moghaddam has been recognized for his academic work by a number of prestigious awards, including from the International Society of Political Psychology (ISPP). More about his research and publications can be found on his website: fathalimoghaddam.com.*

Keywords: *Terrorism Studies, Staircase Model, Radicalisation, De-radicalisation, Extremism.*

TRAD: Prof. Moghaddam, first of all, thank you very much for accepting our interview request. Our first question is about terrorism studies. Do you believe that terrorism studies have made positive progress since you began working on terrorism and extremism? Do you think that many of the most fundamental questions in this field have been fully answered?

* This interview was held online on December 10, 2023, by Dr.Çağatay BALCI. The interview was translated into Turkish by Erol Başaran BURAL. The views and opinions expressed in this interview are those of the speaker.

Prof. Moghaddam: I think the most fundamental question for terrorism studies is: why has there been a rise in terrorism and radicalization in both Western and non-western countries? And I think we have made some progress towards answering this question. However, the progress is still too limited. We have identified some characteristics of the personalities of individuals who are more likely to become radicalized and become terrorists. We have also identified some of the characteristics of the contexts. I believe that context is far more important than personality factors. This is because there are always individuals in society who are potential radicals and potential terrorists. The question is: under what conditions do these individuals actually carry out radical and terrorist acts? So for me, the two important questions psychologically are: first, what are the characteristics of the context that lead certain individuals to become radicalized in a way that leads them to carry out terrorist acts? Second, what are the characteristics of the individuals who are more likely to carry out such acts? In terms of priority factors, I believe that perception of threat, people feeling threatened, is a key factor. For example, it seems to me that in Western societies at the moment, we have radicalization and terrorism among white nationalists. This is because they feel threatened. In some non-western countries, we have radicalization and terrorism among religious groups. For example, there are Islamic terrorists, there are Jewish terrorists, and there are different types of religious groups that are terrorists. And I believe that perception of the threat, feeling threatened, is key. To restate, one reason why we have not made enough progress is because we are too reductionist. We keep coming back to personality and individual characteristics rather than giving priority to the context and the conditions.

TRAD: Professor, do you think there is a connection or correlation between extremism and the massiveness and rapidness of migration today? How do you analyze this connection? What will the potential consequences of this connection in the global context?

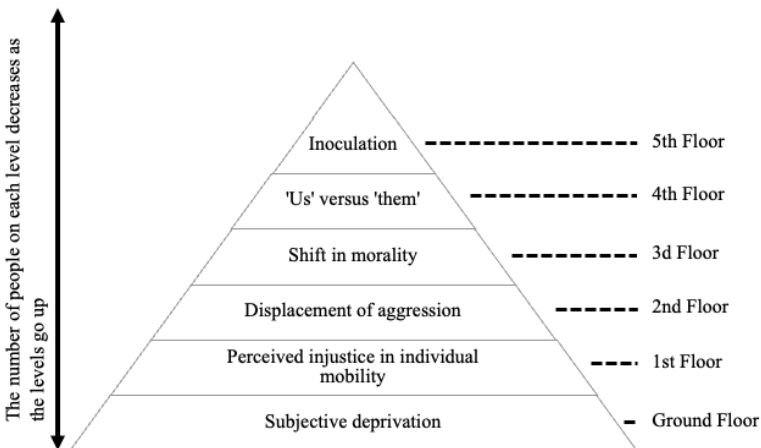
Prof. Moghaddam: Yes, I believe that migration is a key contributor to radicalization and terrorism. And I have discussed this under the concept of catastrophic evolution. The concept of catastrophic evolution applies to plants and animals, as well as humans. When you have rapid and massive movement of life forms, this ‘invasion’ means that some local species can be wiped out. Local species facing such ‘invasions’ show defensive reactions against the invasion. This happens with invasive species in plants and

animals. I believe the same happens with humans. Of course, human beings have always moved from place to place, but they used to walk or use animals for transportation. Today, we have the very rapid movement of millions of people by jet planes. Millions of people can arrive suddenly. For example, suddenly millions of Syrians can arrive in Turkey. Suddenly, millions of South Americans can arrive in North America. The sudden appearance of these people leads to perceptions of threat. In the Islamic world, one of the perceptions of threat is the invasion by Western values and Western culture. And traditional Muslims feel they are being invaded. It is not just an invasion of soldiers; it is an invasion of cultural phenomena, particularly those related to gender roles, and the rights and duties of men and women in society. Traditionalists feel very threatened, because they feel that ‘alien’ rights and duties are being imposed on them. They are being told to change their relationships with their wives and daughters, for example. I believe this is part of what explains Islamic radicalization and terrorism.

TRAD: You are the founding father of the “Staircase Theory” in the terrorism studies. So, if we look other side, do you think this theory also explanatory for disengagement, de-radicalization and counter-extremism? Is there any possibility to say that a counter-extremism staircase theory can be build?

Prof. Moghaddam: First, as a reminder of the basics of the staircase model, it is useful to conceptualize a pyramid as below.

Figure 1. Schematic Representation of the Staircase to Terrorism Model

Interview with Prof. Fathali M. Moghaddam
Has There Been a Rise in Terrorism and Radicalization in Western Countries?

Each level of the staircase is characterized by particular psychological processes, starting with subjective deprivation on the Ground Floor. The number of people on each level decreases as one goes up the staircase.

I think the staircase model is a useful model still. But I think there are two ways it can be adapted.

One is that when I put forward the staircase model, I had not worked on specializations in terrorism. Starting with a later book called “From the Terrorist Point of View” I conducted more research on specializations in terrorism. I identified nine different specializations in terrorism and which stairs on the staircase these specializations are located. Ten different criteria were used to examine the activities of terrorists and to classify terrorist specializations. These criteria were: asset, what is the main asset that the individual brings to the network/movement? Function: what main function(s) does the individual serve in the network/movement? Service length: what length of time does the individual serve in the network/movement? Means of contact: how is the individual in contact with others in the network/movement? Contact with public: does the individual have overt or covert contact with the public? Expertise: what kind and level of skills does the individual possess? Are these skills at an expert level and can they be used to strengthen the network/movement? Demographic characteristics: what are the demographic characteristics of the individual? Location: where is the individual located geographically? Motivation: what motivates the individual to be part of the network/movement? Psychological marker: what is the individual's most important and distinct psychological marker? These ten criteria were used to identify and examine nine different terrorist specializations.

I also worked on the level of influence associated with each different specialization, as below:

Level of Affluence	Type of Specialization
Higher Affluence	Source of Inspiration (inspiring leaders) Fundraiser (financial connections) Networker (social connections) Expert (technical) Cell Manager Local Agitator and Guide Local Cell Member
Lower Affluence	Fodder (carries out terrorist act)

Another way in which the staircase model could be improved, and we have done some work on this, is how the staircase relates to de-radicalization. In looking at case studies of de-radicalization, we concluded that de-radicalization does not necessarily involve coming down the staircase in the same way that the person went up. Coming down the staircase can be different from the way the person went up. And again, a number of contextual factors are important. For example, the age of the radicalized person is very important. At the age of 22, the person goes up to staircase, but at the age of 30, the way they come down can be very different. So, age is a big factor, and of course we know that as we age, some of our biological characteristics change as well.

TRAD: Are there any patterns in the push and pull factors that disengage or de-radicalization of the people from violent extremism?

Prof. Moghaddam: Yes, I think again we can look at two sets of push and pull factors. The first set has to do with the individual characteristics of the radicalized person, personality factors, and other factors within the person. The second set has to do with the context and how we change the context. We know that in terms of personality factors, some are rigid, meaning that they won't change quickly. I have discussed this under the concept of plasticity, particularly political plasticity (in a book with this title published in 2023). Political plasticity is about how fast and in what ways political behavior does (or does not) change. We know from research that there are some severe limitations to how this change takes place. For example, consider the relationship between the person and leadership. That tends to be very rigid, and it's very difficult to change. Let me give you an example. We can see this rigid or limited political plasticity in revolutions.

Let me take the example of the Iranian Revolution. Before the Revolution, the Shah was the absolute authority. People obeyed the Shah. We got rid of the Shah after the revolution; we had no Shah. But what did we have? We had another leader who people had to obey absolutely. So, the leader can change, but the relationship between leadership and followership is far more difficult to change. I believe that these are examples of low political plasticity. The same problem arises in radicalization. When people feel threatened, they go back to strong leadership. And you can see that in the United States. People feel threatened; the white nationalists feel threatened, and so they follow what they see as a 'strong leader' like Donald Trump. So authoritarian leadership at the level of radicalization and

personality—this relationship between the individual and the leader and personality—is very difficult to change, particularly for authoritarian personalities. We know a lot about authoritarian personalities since the research of the 1950s. They called it the “f scale” because initially it was the pro-fascism scale. And that personality has a very strong link to authoritarian leadership. So this is a problem that we need to tackle with terrorism and radicalization. In Western countries, people are just realizing that they have a problem of radicalization and terrorism among white nationalists. The problem in western societies is not Islamic radicalism, is not Islamic terrorism; it is white nationalist radicalization.

Another aspect of the context that is associated with increased relative deprivation and radicalization is increasing wealth concentration. There is more and more wealth in the hands of fewer and fewer people, and the masses are feeling more and more of a distance between themselves and the super-rich. This is happening in many different countries. There is a tendency for the masses to be attracted to authoritarian personalities who promise them a better future, by destroying the system. Authoritarian leaders are promising to lead the masses to revolutionary change.

However, my message is that revolutions are not the answer. In my book ‘The Psychology of Revolution’ (2024), I show that the so-called ‘great revolutions’ did not provide solutions for the masses. Incremental reforms provide better results. The ‘great revolutions’ – including recent ones (the Arab Spring, the Iranian revolution) only replaced one set of dictators with new dictators.

TRAD: Do you think that social media has a negative effect on the radicalization of individuals? How social media effect the radicalization processes? Is social media a “gift” for terrorist organizations? How can governments tackle social media problems from a counter-terrorism and psychological perspective?

Prof. Moghaddam: Social media is without doubt the greatest weapon of terrorists and radicals. I think if you look at 9/11 and Osama bin Laden and what happened after that, terrorist networks used social media very well – particularly in the initial years after 9/11. And if you look at radicalization among white nationalists in Europe and North America, they are using social media very effectively to radicalize and strengthen authoritarian political parties. So for me, there is a direct link between individual terrorists and the

bigger movements of radicalization on the political right. And this is all linked through social media. It is a symbiotic relationship. And the challenge is especially for democratic countries that want to maintain an open social media. How do they control social media so that radicals and terrorists do not take advantage? You can see this problem, particularly when you have an authoritarian leader who is good at using social media. You can see this in different countries in Europe right now, where right-wing authoritarian leaders are making progress. You can see this in the United States, where Donald Trump is making very strong progress using social media. And this is something that Islamic terrorism started to use, but now white nationalists are using it even more effectively. So how do we teach people how to handle social media in this era? I think we have to start in school. We have to start with 5-year-old children. We have to teach children to be resilient, and we have to start very early. We have the psychological knowledge to set up the needed programs. This is the only way, because we need to have children grow up with this awareness. Otherwise, the movement towards the political radical right, the movement towards authoritarianism, will continue. And this movement towards authoritarianism will normalize radical politics and terrorism of different types.

Finally, when I refer to terrorism, I don't just mean throwing a bomb. I also mean attacking freedom of speech and your liberty so that you come under the control of an authoritarian leader and regime. Consequently, it is imperative for terrorism studies to look wider. And not just to look at who is going to throw the bomb, but to look at who is going to attack our freedoms, who is going to attack our liberties. Thus, my message to the researchers who are interested in radicalization and terrorism is to look more broadly. When we look at the staircase to terrorism at the moment, 99% of our attention is on the final level of the staircase. We are looking only at where the bomb is thrown. We need to look at the lower levels. We need to look at where it starts and to worry about the attacks on our liberties, the attacks on our freedoms, and the rise of authoritarian leadership, especially with globalization and the threats that people feel from outsiders.

TRAD: Professor, thank you for answering our interview questions.

PROF. FATHALI M. MOGHADDAM İLE SÖYLEŞİ: BATI ÜLKELERİNDE TERÖRİZM VE RADİKALLEŞMEDE ARTIŞ VAR MI?

ÖZET

Öncelikle, Terörizm ve Radikalleşme Çalışmaları Dergisi (TRAD) olarak, Prof. Fathali M. Moghaddam ile söyleşi yapmaktan duyduğumuz mutluluğu belirtmek isteriz. Prof. Moghaddam, Georgetown Üniversitesinde Psikoloji Profesörü olarak görev yapmaktadır. Prof. Moghaddam daha önce, Bilişsel Bilimlerde Disiplinlerarası Program Direktörü (2014-2020), Georgetown Üniversitesi Çatışma Çözümü Programı Başkanı (2008-2014) ve Amerikan Psikoloji Derneği tarafından yayımlanan Barış ve Çatışma: Barış Psikolojisi Dergisi (2014-2021) Baş Editörü olarak görev yapmıştır. Halen Cambridge Üniversitesi Yayınları, Yenilikçi Psikoloji Kitapları Serisinin Editörlüğünü yapmaktadır. İran’da dünyaya gelen Dr. Moghaddam, küçük yaşlardan itibaren İngiltere’de eğitim görmüş ve 1979 devrimiyle birlikte İran’a dönmüştür. ABD Büyükelçiliği rehine krizi ve İran-İrak Savaşı’nın ilk üç yılında İran’da öğretmenlik ve araştırmalar yapmıştır. Prof. Moghaddam kültürel bağlamda deneysel ve saha araştırmaları yürütmüş, uygulamalı projelerde yer almış, çatışma psikolojisi, radikalleşme ve terörizm, demokrasi ve diktatörlük üzerine kapsamlı yayınlar yapmıştır. Siyasal davranış alanında yayımladığı en son kitapları arasında “Diktatörlüğün Psikolojisi” (2013), “Demokrasi Psikolojisi” (2016), “Siyasal Davranış Ansiklopedisi” (2 cilt. 2017), “Karşılıklı Radikalleşme: Grupların ve Milletlerin Birbirlerini Aşırılıklara Nasıl Sürüklediğinin Psikolojisi” (2018), “Radikal Sosyal Değişimin Psikolojisi” (B. Wagoner ve J. Valsiner ile birlikte, 2018), “Demokrasiye Tehdit: Demokrasinin Çekiciliği”, “Belirsizlik Çağında Otoriterlik” (2019), “Psikologlar Nasıl Başarısız Oldu: Yoksulları İhmal Ettik, Zengin ve Ayrıcalıklı Kayırdık, Bilimi Yanlış Anladık” (2022) ve “Siyasi Esneklik: Demokrasinin ve Diktatörlüğün Geleceği” (2023) isimli kitaplar bulunmaktadır. 2024 yılında yayımlanacak bir sonraki kitabı “Devrimin Psikolojisi” (Mart 2024) adını taşımaktadır. Dr. Moghaddam, akademik çalışmalarından dolayı Uluslararası Politik Psikoloji Derneği (International Society of Political Psychology - ISPP) de dâhil olmak üzere çok sayıda prestijli ödüle layık görülmüştür. Araştırmaları ve yayınları hakkında daha fazla bilgiye kişisel web sitesinden erişebilirsiniz: fathalimoghaddam.com.[†]

Anahtar Kelimeler: *Terörizm Çalışmaları, Merdiven Modeli, Radikalleşme, Radikalleşmeden Dönüş, Aşırılıkçılık.*

TRAD: Prof. Moghaddam, öncelikle söyleşi talebimizi kabul ettiğiniz için çok teşekkür ederiz. Söyleşimizin ilk sorusu terörizm çalışmalarıyla ilgili olacak. Terör ve aşırılıkçılık üzerine çalışmaya başladığınızdan bu yana bu alandaki çalışmaların olumlu ilerleme kaydettiğini düşünüyor musunuz? Bu

[†] Bu söyleşi 10 Aralık 2023 tarihinde çevrimiçi olarak Dr.Çağatay BALCI tarafından gerçekleştirilmiştir. Söyleşi Erol Başaran BURAL tarafından Türkçe’ye çevrilmiştir. Söyleşide ifade edilen görüş ve düşünceler konuşmacıya aittir.

alandaki en temel soruların çoğunun tam olarak yanıtlandığını düşünüyor musunuz?

Prof. Moghaddam: Bence terörizm araştırmaları için en temel soru şudur: hem Batılı hem de Batılı olmayan ülkelerde terörizm ve radikalleşme neden arttı? Ve sanırım bu soruyu yanıtlama yolunda bir miktar ilerleme kaydettik. Ancak bu konudaki ilerleme hâlâ çok sınırlı. Çalışmalarımızda radikalleşen ve terörist olma olasılığı yüksek olan bireylerin kişiliklerinin bazı özelliklerini belirleyebildik. Ayrıca bağlamların bazı özelliklerini de belirleyebildik. Ben, bağlamın kişilik faktörlerinden çok daha önemli olduğuna inanıyorum. Çünkü toplumda potansiyel radikal ve terörist bireyler her zaman vardır. Soru şu: Bu kişiler gerçekte hangi koşullar altında radikal eylemler ve terör eylemleri gerçekleştiriyorlar?

Dolayısıyla benim için psikolojik açıdan iki önemli soru şunlardır: Birincisi, belirli bireylerin terör eylemleri gerçekleştirmesine yol açacak şekilde radikalleşmesine yol açan bağlamın özellikleri nelerdir? İkincisi, bu tür eylemleri gerçekleştirme olasılığı daha yüksek olan bireylerin özellikleri nelerdir? Öncelik faktörleri açısından bakıldığında tehdit algısının, insanların kendilerini tehdit altında hissetmesinin önemli bir faktör olduğunu düşünüyorum. Bana öyle geliyor ki şu anda Batı toplumlarında beyazların üstünlüğünü savunan milliyetçiler arasında radikalleşme ve terörizm var. Bunun nedeni kendilerini tehdit altında hissetmeleridir. Batılı olmayan bazı ülkelerde dini gruplar arasında radikalleşme ve terörizm yaşanıyor. Örneğin İslamcı teröristler var, Yahudi teröristler var ve terörist olan farklı türde dini gruplar var. Ve ben tehdidin algılanmasının, tehdit altında hissetmenin çok önemli olduğuna inanıyorum. Tekrar ifade etmek gerekirse, yeterince ilerleme kaydedememiş olmamızın bir nedeni de fazla indirgemeci olmamızdır. Bağlam ve koşullara öncelik vermek yerine kişiliğe ve bireysel özellikler üzerinde çalışıp duruyoruz.

TRAD: Profesör, sizce aşırılıkçılık ile günümüzde yaşanan kitlesel ve hızlı göç hareketleri arasında bir ilişki var mı? Bu ilişkiyi nasıl analiz ediyorsunuz? Bu ilişkinin küresel bağlamda potansiyel sonuçları ne yönde olabilir?

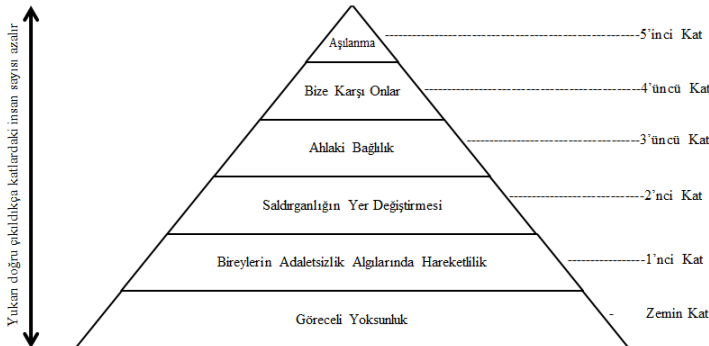
Prof. Moghaddam: Evet, göçün radikalleşmeye ve terörizme önemli bir katkı sağladığına inanıyorum. Ve bunu “yıkıcı evrim” kavramı başlığı altında tartıştım. Yıkıcı evrim kavramı insanlar için olduğu kadar bitkiler ve hayvanlar için de geçerlidir. Yaşam formlarının hızlı ve kitlesel hareketi söz

konusu olduğunda bu “istila”, bazı yerel türlerin yok olabileceği anlamına gelir. Bu tür “istilalarla” karşı karşıya kalan yerel türler, istilaya karşı savunma tepkileri gösterirler. Bu durum, istilacı bitki ve hayvan türlerinde görülür. Aynı şeyin insanlarda da olduğuna inanıyorum. Elbette insanoğlu her zaman bir yerden bir yere hareket eder ve genellikle bu hareketi yürüyerek ya da hayvanları taşıma aracı olarak kullanarak yapardı. Bugün ise milyonlarca insanın jet uçaklarıyla çok hızlı hareket ettiğini görüyoruz. Milyonlarca insan aniden gelebilir. Mesela bir anda milyonlarca Suriyeli Türkiye’ye gelebilir. Aniden milyonlarca Güney Amerikalı Kuzey Amerika’ya gelebilir. Bu kişilerin aniden ortaya çıkmaları tehdit algısına yol açmaktadır. İslam dünyasındaki tehdit algılarından biri de Batı değerlerinin ve Batı kültürünün istilasidir. “Gelenekçi Müslümanlar” işgal edildiklerini hissediyorlar. Bu sadece askeri bir işgali değil; kültürel olguların, özellikle cinsiyet ve toplumdaki kadın ve erkeklerin hakları - rolleriyle ilgili olguların istilasidir. Gelenekçiler kendilerini tehdit altında hissediyorlar çünkü “yabancıların” haklarının kendilerine dayatıldığını düşünüyorlar. Örneğin eşleri ve kızlarıyla ilişkilerini değiştirmeleri gerektiği kendilerine söyleniyor. Bunun İslami radikalleşmeyi ve terörizmi açıklayan şeyin bir parçası olduğuna inanıyorum.

TRAD: Terörizm araştırmalarında sıklıkla kullanılan “Merdiven Teorisinin” kurucususunuz. Bu teorinin aynı zamanda radikalleşmeden dönüş (*de-radicalization*), şiddetten kopuş (*disengagement*) ve aşırılıkçılık ile mücadele süreçlerini de açıklayabileceğini düşünüyor musunuz? Sizce, aşırılıkçılıkla mücadele çerçevesinde merdiven teorisinin kullanılabilirliğini söyleyebilmek mümkün mü?

Prof. Moghaddam: Öncelikle merdiven modelinin temellerini hatırlatmak adına piramidi aşağıdaki gibi kavramsallaştırmakta fayda var.

Şekil 1. Modelinin Teorisinin Şematik Gösterimi

Merdivenin her katı, zemin katta yer alan göreceli yoksunluktan başlayarak belirli psikolojik süreçlerle karakterize edilir. Merdivenden yukarı çıkıldıkça her kattaki insan sayısı azalır. Ben merdiven modelinin halen kullanışlı bir model olduğunu, ancak modeli uyarlanmanın, güncellenmenin iki yolu olduğunu düşünüyorum.

Birincisi, merdiven modelini ortaya koyduğumda terör konusunda uzmanlaşma çalışmamıştım. Daha sonra “Terörist Bakış Açısından” adlı kitabımla başlayarak terörizm üzerine daha fazla araştırma yaptım. Terörizmde dokuz farklı özelliği ve bu özelliklerin hangi basamakta yer aldığını tespit ettim. Terörist faaliyetleri incelemek ve terörist özelliklerini sınıflandırmak için on farklı kriter kullandım. Bu kriterler;

- Kazanç: bireyin ağa/harekete kattığı ana kazanç nedir?
- İşlev: Birey ağda/harekette hangi ana işleve/işlevlere hizmet ediyor?
- Hizmet süresi: Birey ağda/harekette ne kadar süre hizmet ediyor?
- İletişim araçları: Birey ağdaki/hareketteki diğer kişilerle nasıl iletişim kuruyor?
- Halkla temas: Bireyin halkla açık veya gizli teması var mı?
- Uzmanlık: Birey ne tür ve ne düzeyde becerilere sahiptir? Bu beceriler uzmanlık düzeyinde midir ve ağ/hareketi güçlendirmek için kullanılabilir mi?
- Demografik özellikler: Bireyin demografik özellikleri nelerdir?
- Konum: Birey coğrafi olarak nerede konumlanıyor?
- Motivasyon: Bireyi ağın/hareketin parçası olmaya ne motive eder?
- Psikolojik belirteç: Bireyin en önemli ve belirgin psikolojik belirteci nedir?

Bu on kriter, dokuz farklı terörist özelliğini belirlemek ve incelemek için kullanılmıştır. Ayrıca her farklı uzmanlıkla ilişkili etki düzeyi üzerinde de aşağıdaki gibi çalıştım:

Refah Seviyesi	Özellik
Yüksek Refah Seviyesi	İlham Kaynağı (ilham veren liderler) Finans Sağlayan (finansal bağlantılar) Ağ Kuran (sosyal bağlantılar) Uzman (teknik) Hücre Yöneticisi Yerel Provokatör ve Rehber Yerel Hücre Üyesi
Düşük Refah Seviyesi	Yem (terör eylemi gerçekleştirir)

Merdiven modelinin geliştirilebilmesi için bir başka yol da, merdivenin radikalleşmeden dönüşle olan ilişkisidir. Radikalleşmeyle ilgili vaka çalışmalarına baktığımızda, radikalleşmeden dönüş için kişinin merdivenlerden yukarı çıktığı gibi inmesi gerektiği sonucuna vardık. Merdivenden iniş, kişinin çıkış şekline farklı olabilir. Ve yine, bir dizi bağlamsal faktör önemlidir. Örneğin radikalleşen kişinin yaşı bu noktada çok önemlidir. Kişi 22 yaşında merdivenlere çıkar ama 30 yaşında inişi çok farklı olabilir. Yani yaş büyük bir faktördür ve elbette yaşlandıkça bazı biyolojik özelliklerimizin de değiştiğini biliyoruz.

TRAD: Size göre, insanları şiddete varan aşırılıklıktan veya radikalleşmeden uzaklaştıran, şiddetten kopuşa ve radikalleşmeden dönüşe yönelten itici ve çekici nedenlere ait herhangi bir kalıp var mı?

Prof. Moghaddam: Evet, sanırım bu konuda yine iki grup itici ve çekici faktöre bakabiliriz. İlk grup radikalleşen kişinin bireysel özellikleri, kişilik faktörleri ve kişinin içindeki diğer faktörlerle ilgilidir. İkinci grup ise bağlamla ve bağlamı nasıl değiştirdiğimizle ilgilidir. Kişilik faktörleri açısından bazılarının katı olduğunu, yani hızlı bir şekilde değişmeyeceklerini biliyoruz. Bunu “esneklik” kavramı altında, özellikle de “politik esneklik” başlığı altında, 2023’te yayınlanan bu başlıktaki bir kitabımda ele almıştım. Politik esneklik, siyasi davranışın ne kadar hızlı ve ne şekilde değiştiği veya

değişmediği ile ilgilidir. Araştırmalardan bu değişimin nasıl gerçekleşeceğine dair bazı ciddi sınırlamalar olduğunu biliyoruz. Örneğin kişi ile liderlik arasındaki ilişkiyi düşünün. Bu çok katı olma eğilimindedir ve değişmesi çok zordur. Bir örnek vermek gerekirse bu katı ya da sınırlı politik esnekliği devrimlerde görebildiğimizi söyleyebiliriz.

İran Devrimi örneğini ele alayım. Devrimden önce Şah mutlak otoriteydi. İnsanlar Şah'a itaat ettiler. Devrimden sonra Şah'tan kurtulduk; artık bir Şahımız yoktu. Peki, ne vardı? İnsanların mutlak itaat etmesi gereken bir liderimiz daha vardı. Yani lider değişebilir ama liderlik ile takipçilik arasındaki ilişkinin değişmesi çok daha zordur. Bunların düşük politik esneklik örnekleri olduğuna inanıyorum. Aynı sorun radikalleşmede de ortaya çıkıyor. İnsanlar kendilerini tehdit altında hissettiklerinde güçlü liderliğe yeniden yönelirler. Bu durumu Amerika Birleşik Devletleri'nde de görebilirsiniz. İnsanlar kendilerini tehdit altında hissediyor; beyazların üstünlüğünü savunan milliyetçiler kendilerini tehdit altında hissediyorlar ve bu nedenle Donald Trump gibi "güçlü bir lider" olarak gördükleri kişinin peşinden gidiyorlar. Dolayısıyla radikalleşme ve kişilik düzeyindeki otoriter liderliğin, birey ile lider ve kişilik arasındaki bu ilişkinin, değişmesi özellikle otoriter kişilikler için çok zordur. 1950'lerdeki araştırmalardan bu yana otoriter kişilikler hakkında çok şey biliyoruz. Başlangıçta faşizm yanlısı olduğu için buna "f ölçeği" adını verdiler. Ve bu kişiliğin otoriter liderlikle çok güçlü bir bağlantısı var. Dolayısıyla bu olgu, terörizm ve radikalleşmeyle mücadele etmemiz gereken bir sorundur. Batılı ülkelerde insanlar beyazların üstünlüğünü savunan milliyetçiler arasında radikalleşme ve terör sorunuyla karşı karşıya olduklarını yeni yeni fark ediyorlar. Batı toplumlarındaki sorun İslami radikalizm değil, İslami terörizm değil; beyaz üstünlüğünü savunan milliyetçi radikalleşmedir.

Bağlamın artan görelî yoksunluk ve radikalleşmeyle ilişkili bir başka yönü de artan servet artışıdır. Gittikçe daha az insan daha fazla zengin hale geliyor. Kitleler kendileriyle zenginler arasında giderek daha fazla mesafe olduğunu hissediyor. Bu durum birçok farklı ülkede yaşanıyor. Yani, kitlelerin, sistemi yıkararak kendilerine daha iyi bir gelecek vaat eden otoriter kişiliklere kapılma eğilimi var. Otoriter liderler kitleleri devrimci değişime yönlendirme sözü veriyorlar. Ancak benim mesajım devrimlerin çözüm olmadığıdır. "Devrimin Psikolojisi" (2024) adlı kitabımda sözde "büyük devrimlerin" kitlelere çözüm getirmediğini anlattım. Devrimlerden ziyade kademeli reformlar daha iyi sonuçlar sağlarlar. "Büyük devrimler", son

dönemdeki Arap Baharı ve İran Devrimi de dahil olmak üzere, yalnızca bir grup diktatörün yerine yeni diktatörleri getirdi.

TRAD: Sosyal medyanın bireylerin radikalleşmesinde olumsuz bir etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Sosyal medya radikalleşme süreçlerini nasıl etkiliyor? Sosyal medya terör örgütlerine bir “hediyeye” midir? Hükümetler sosyal medya sorunlarını terörle mücadele ve psikolojik açıdan nasıl ele alabilir?

Prof. Moghaddam: Sosyal medya şüphesiz teröristlerin ve radikallerin en büyük silahıdır. 11 Eylül’e, Usame bin Ladin’e ve sonrasında yaşananlara bakarsanız, özellikle 11 Eylül’den sonraki ilk yıllarda terör ağlarının sosyal medyayı çok iyi kullandığını görürüz. Avrupa ve Kuzey Amerika’daki beyazların üstünlüğünü savunan milliyetçilerin radikalleşmelerine bakarsanız, otoriter siyasi partileri radikalleştirme ve güçlendirmek için sosyal medyayı çok etkili bir şekilde kullandıklarını anlarız. Dolayısıyla bana göre bireysel teröristler ile siyasal sağdaki büyük radikalleşme hareketleri arasında doğrudan bir bağlantı var ve bunların hepsi sosyal medya ile aracılığıyla birbirlerine bağlanıyorlar. Bu simbiyotik bir ilişki.

Bu zorluk özellikle açık bir sosyal medya politikasını devam ettirmek isteyen demokratik ülkeler için geçerlidir. Radikallerin ve teröristlerin faydalanmamaları için sosyal medyayı nasıl kontrol ediyorlar? Özellikle sosyal medyayı iyi kullanan otoriter bir lideriniz olduğunda bu sorunu daha iyi görebilirsiniz. Bu duruma şu anda sağcı otoriter liderlerin ilerleme kaydettiği Avrupa’nın farklı ülkelerinde rastlayabilirsiniz. Yine bu durumu, Donald Trump’ın sosyal medyayı kullanarak çok güçlü bir ilerleme kaydettiği Amerika Birleşik Devletleri’nde görebilirsiniz. Sosyal medya “İslamcı terörizmin” kullanmaya başladığı bir şey iken şimdilerde beyazların üstünlüğünü savunan milliyetçiler bunu daha da etkili bir şekilde kullanıyorlar. Peki, bu çağda insanlara sosyal medyayı nasıl kullanacaklarını nasıl öğreteceğiz? Bence bu konudaki öğretime okulda 5 yaşındaki çocuklarla başlamalıyız. Çocuklara dayanıklı olmayı öğretmeliyiz ve buna çok erken yaşta başlamalıyız. İhtiyacımız olan programları başlatabilecek psikolojik bilgiye sahibiz. Tek yol budur çünkü çocuklarımızın bu bilinçle yetişmesi gerekiyor. Aksi takdirde siyasal radikal sağa doğru hareket, otoriterliğe doğru hareket devam edecektir. Ve otoriterliğe doğru yönelen bu hareket, radikal siyaseti ve farklı türden terörizmi normalleştirecektir.

Son olarak terörizm derken sadece bomba atmayı kastetmiyorum. Ayrıca otoriter bir liderin ve rejimin kontrolüne girmek için ifade özgürlüğüne ve özgürlüğünüze saldırmayı da kastediyorum. Dolayısıyla terörizm araştırmalarının daha geniş kapsamlı ele alınması zorunludur. Ve sadece bombayı kimin atacağına bakmak değil, kimin özgürlüklerimize saldıracağına, kimin özgürlüklerimize saldıracağına da bakmak gereklidir. Bu nedenle radikalleşme ve terörizmle ilgilenen araştırmacılara mesajım daha geniş kapsamlı bakmalarıdır. Şu anda terörizme doğru tırmanan merdivenlere baktığımızda dikkatimizin %99'u merdivenin son katına yöneliktir. Biz sadece bombanın nereye atıldığına bakıyoruz. Daha alt seviyelere bakmamız lazım. Nereden başladığına bakmamız ve özgürlüklerimize yönelik saldırılar ile otoriter liderliğin yükselişi konusunda endişelenmemiz, özellikle küreselleşme ve insanların dışarıdan hissettiği tehditlerle birlikte konuyu ele almamız gerekiyor.

TRAD: Profesör, röportaj sorularımızı yanıtladığınız için teşekkür ederiz.